

Geldrop-Mierlo

Advies Coalitievorming Geldrop-Mierlo 2026-2030

'26- '30

Advies Coalitievorming Geldrop-Mierlo | 13 April 2026 | Informateur Stijn Smeulders

Inrichten stembureau

- Inrichten stemlokaal
- 3 Stemhokjes
 - Bureau bij stembus apart (mag)
 - Kijk hoe je het stemlokaal kan luchten (geschild eem raait, open zetten is ook luchten)
 - Controleer of alle documenten die je nodig hebt compleet zijn
 - Leg voldoende extra polloden klaar voor als iemand een apart pollod wil
 - Waar mogelijk: zelf buitendienst spullen klaar, kan niet overal.

INLEIDING

Vernieuwen doe je samen!

De inwoners van Geldrop-Mierlo hebben op 18 maart 2026 een nieuwe gemeenteraad verkozen voor de periode 2026-2030. Het wordt een raadsperiode met uitzonderlijk belang. Vanwege de groei van de regio komen er enorme opgaves op de gemeente af. Dat brengt grote verantwoordelijkheden met zich mee voor elk raadslid en is tevens een kans om bij te dragen aan de toekomst van de gemeente.

Het duidingsdebat dat op vrijdag na de verkiezingen plaatsvond heeft de inwoners van Geldrop-Mierlo snel na de verkiezingen inzicht gegeven in de politieke situatie in de gemeenteraad. Ik wil de gemeenteraad complimenteren met dit debat en de verbindende wijze waarop dit werd gevoerd. Ik ben hoopvol over dat we over 4 jaar kunnen concluderen dat dit duidingsdebat een stap was in de verbeterde samenwerking in de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft tijdens het duidingsdebat steun gegeven aan het voorstel om mij tot informateur aan te stellen in de zoektocht naar een nieuw gemeentebestuur. Veel dank voor het vertrouwen dat de gemeenteraad in mij stelt om de rol van informateur te vervullen. Het is een betekenisvolle taak om te komen tot een advies over een nieuw gemeentebestuur in de raadsperiode 2026-2030. Deze rol heb ik met veel plezier vervuld.

De ambtelijke organisatie wil ik complimenteren met de uitgebreide en kwalitatief goede overdrachtsdocumenten. Deze documenten en de gesprekken met burgemeester Jos van Bree, gemeentesecretaris Nick Scheltens en concern-strateeg Bob Altena hebben geholpen de politiek-bestuurlijke context van Geldrop-Mierlo te doorgronden. Allen veel dank. Griffier Wim Geboers dank ik in het bijzonder voor zijn ondersteuning.

Door samen te werken met Paul van Liempd zorgde ik voor meer scherpte in het proces en een klankbord voor mezelf. Pauls decennialange ervaring met coalitievorming op lokaal niveau, als gemeenteraadslid van Eindhoven en wethouder in Waalre en Son en Breugel heeft geholpen in het informatieproces. Ik wil Paul danken voor de samenwerking.

Hierbij bied ik mijn advies aan de gemeenteraad aan. Het is belangrijk om te benadrukken dat dit slechts een advies is. De gemeenteraad dient zelf de keuzes te maken, dit namens de inwoners van Geldrop-Mierlo. Het was een groot genoegen om met dit advies de basis te leggen voor een nieuw gemeentebestuur voor de gemeente Geldrop-Mierlo in de raadsperiode 2026-2030.

Stijn Smeulders
Mede namens Paul van Liempd

Inhoudsopgaven

Inleiding	2
inhoudsopgaven	3
Procesverantwoording	4-5
Algemene bevindingen	6-9
Advies coalitievorming	10-11
Advies collegevorming	12-13
Advies programma	14-15
Advies samenwerken	16-17
Advies vervolproces	18
Bijlagen	19

PROCESVERANTWOORDING

Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn in het informatieproces gehanteerd:

- o gelijkwaardigheid in het proces (we voeren met alle fracties 2 gesprekken);
- o brede blik (we spreken ook met de burgemeester, gemeentesecretaris, concernstrateeg en griffier en hebben beschikking over het ambtelijke overdrachtdossier);
- o open mind (alle denkbare opties op samenwerking onderzoeken);
- o transparantie (er volgt een eindadvies, met als bijlage door de raadsfracties goedgekeurde gesprekssamenvattingen);
- o responsiviteit (we zullen in ons eindadvies ook zoveel als mogelijk motiveren waarom we ingebrachte punten geen onderdeel laten uitmaken van ons advies);
- o voortvarendheid is belangrijk, zorgvuldigheid is nog belangrijker.

Betrokkenen

De volgende personen hebben gesprekken gevoerd met Stijn Smeulders en Paul van Liempd:

- o Fractie GL-PvdA – Paul Kuijken & Ingeborg Koopmans
 - o Fractie DPM – Jan Peters-Rit & Hanneke Meulendijk
 - o Fractie DGG – Frans Stravers & Ingemar Lubbers
 - o Fractie CDA – Mark van Schaijk, Paul Font Freide & Mathil Sanders
 - o Fractie Samen – Daan Jansen & Miranda Verdouw
 - o Fractie Wij zijn Geldrop-Mierlo/VVD – Jasper de Groot & Marianne Mulder- Staaijen
 - o Fractie D66 – Rita Bemelmans & Marc Moolenaar
 - o Burgemeester Jos van Bree
 - o Gemeentesecretaris Nick Scheltens
 - o Concernstrateeg Bob Altena
 - o Griffier Wim Geboers
- Met alle fracties zijn 2 gesprekken gevoerd, met de genoemde personen 1.
 - Ter borging van de zorgvuldigheid in het proces zijn er gesprekssamenvattingen van alle gesprekken met de fracties opgesteld. Deze zijn ter verificatie voorgelegd aan de fracties. Alle gesprekssamenvattingen zijn door de fracties geaccordeerd. Deze gesprekssamenvattingen zijn in bijlage 2 opgenomen.

Inhoudelijke basis

De volgende documenten zijn gebruikt voor het informatieproces:

- o Strategie Geldrop-Mierlo 2044
- o Analyse verkiezingsprogramma's
- o Verkiezingsprogramma's van de 7 partijen
- o Overdrachtdossier ambtelijke organisatie

Presentatie

- De informateur is beschikbaar om het advies toe te lichten aan de gemeenteraad en media. Het is aan de gemeenteraad of hier gebruik van wordt gemaakt.

ALGEMENE BEVINDINGEN

Wens tot vernieuwing

De wens om tot vernieuwing te komen leeft breed bij alle raadsfracties en is bijzonder genoeg niet zozeer beleidsinhoudelijk ingegeven. Deze wens heeft vooral betrekking op de wijze waarop er wordt samengewerkt in de gemeenteraad.

Alle gemeenteraadsfracties zijn van mening dat de onderlinge samenwerking en die tussen gemeenteraad en college verbetering behoeft. Hiertoe is al een verbetertraject gestart in de vorige raadsperiode. De belangrijkste redenen voor de matige samenwerking zijn:

- o dat drie fracties (op een korte periode na) al sinds het ontstaan van de gemeente Geldrop-Mierlo de kern van het gemeentebestuur vormen;
 - o dat er een scherp coalitie-oppositiegevoel wordt ervaren;
 - o dat het dualisme in Geldrop-Mierlo onvoldoende uit de verf komt, omdat het college op inhoud en met betrekking tot agendasetting te veel leidend is ten opzichte van de gemeenteraad.
-
- Alle fracties geven aan een bijdrage te willen leveren aan het versterken van de samenwerking in de gemeenteraad. Dit geeft een goede basis om hieraan te werken in deze bestuursperiode. Het advies is om hier aan het begin van de raadsperiode een start mee te maken en het thema onderlinge samenwerking 4 jaar vast te houden als punt van aandacht waaraan gewerkt moet worden.
 - Tijdens de gesprekken die tijdens de informatieronde gevoerd zijn kwam naar voren dat er gedurende de afgelopen jaren tussen oppositie- en coalitiefracties (over en weer) beelden van elkaar ontstaan zijn. Deze beelden zijn getoetst en - zoals dat vaak gaat bij beeldvorming - lijken ze niet met elkaar in overeenstemming. Zo is de samenwerking tussen de coalitiefracties minder nauw en dichtgetimmerd dan lijkt (uiteindelijk weten de fracties elkaar wel te vinden) en worden er meer moties van de oppositiefracties gesteund dan het gevoel van de oppositiefracties aangeeft. Bij de coalitiefracties is het beeld dat sommige oppositiefracties weinig constructief zijn, terwijl deze fracties van mening zijn dat zij juist hun controlerende rol vervullen. Het is van belang dat de hele gemeenteraad zich realiseert dat dit soort beeldvorming een verbetering van de samenwerking in de weg staat. Het over- en weer bespreekbaar maken van dit soort beelden op structurele basis verdient daarom een plek in het verbeterprogramma.

Programmatistische overeenkomsten & verschillen

- Uit de analyse van de verkiezingsprogramma's die bij het overdrachtdossier voor de gemeenteraad is gevoegd blijkt dat er inhoudelijk op een beperkt aantal thema's fundamentele verschillen van inzicht aanwezig zijn.
- De fracties bevestigen tijdens de gesprekken dit beeld. Verschillen van inzicht bestaan in beperkte mate op doelstellingsniveau, soms wel op de wijze waarop de doelstellingen dienen te worden bereikt.
- Het formuleren van breekpunten past niet in de politiek-bestuurlijke traditie van de gemeenteraad. Drie fracties weten elkaar al decennialang te vinden in een coalitie en in de gemeenteraad worden moties van oppositiepartijen in veel gevallen ook gesteund door de coalitiefracties.
- In de gesprekken heeft slechts één fractie inhoudelijke breekpunten geformuleerd. Indien er bij deze fractie onvoldoende compromisbereidheid blijkt tijdens de totstandkoming van een raadsbreed programma kunnen de thema's waarop deze breekpunten liggen geen onderdeel uitmaken van het raadsbrede programma. Consequentie hiervan kan zijn dat het raadsbrede programma op deze thema's te weinig richting zal geven. Over deze thema's zal afzonderlijk meerderheidsbesluitvorming moeten plaatsvinden gedurende de bestuursperiode.
- Dat er beleidsinhoudelijk op hoofdthema's niet veel licht lijkt te zitten tussen de ambities uit de verkiezingsprogramma's van de partijen en het in de vorige bestuursperiode gevoerde beleid, biedt een stevige basis voor de toekomst.

Opgaven

• **Schaalsprong MRE-regio**

De MRE-regio gaat de komende 15 jaar enorm groeien. De schaalessprong gaat een grotere schaarste in voorzieningen, woningen, werklocaties, bereikbaarheid, milieuruimte (o.a. stikstof & Kaderrichtlijn Water) en energie-infrastructuur veroorzaken. In deze bestuursperiode gaat de groeipijn zichtbaarder worden in de samenleving. Dit gaat keuzes vergen, ook van de gemeente Geldrop-Mierlo.

• **Wonen**

De woningmarkt in Geldrop en Mierlo staat zwaar onder druk. Niet alleen het aantal, maar ook de betaalbaarheid van woningen is een opgave. Hoewel betaalbaarheid is vastgelegd in de Woondeal met het Rijk en (waarschijnlijk) de wet Versterking Regie Volkshuisvesting van kracht wordt, dient de woningbouwprogrammering hierop wel te worden geprioriteerd. Om meer betaalbare woningen te kunnen bouwen en de doorstroming op de woningmarkt te verbeteren – onder andere voor de jongeren in Geldrop-Mierlo – is meer flexibiliteit (meer appartementen, meer hoogbouw, meer betaalbaar, woon-zorg woningen) in de woningbouwprogrammering wenselijk. De gemeenteraadsfracties vinden elkaar in de wens om versneld woningen te bouwen. Wat voor woningen, hoe deze eruit zien en waar deze worden gebouwd zijn besprekingspunten in het formatieproces.

• **Energie**

Netcongestie is een beperking voor elke ruimtelijke ontwikkeling in Geldrop-Mierlo in de komende 10 jaar. Idealiter wordt dit vraagstuk opgelost door het Rijk en de netbeheerders. Bij afwezigheid van snelle oplossingen is de creativiteit en inzet van de gemeente noodzakelijk om gewenste ontwikkelingen zoals woonwijken, voorzieningen en bedrijventerreinen mogelijk te maken. Tevens wordt Geldrop-Mierlo stevig geraakt door nieuwe energie infrastructuur, zoals hoogspanningslijnen. Het energiedossier vergt deze raadsperiode extra politieke en bestuurlijke aandacht.

• **Asiel**

De gemeente Geldrop-Mierlo dient onder de spreidingswet te voldoen aan de taakstelling voor zowel asiel- als statushouders. In de formatie dient bewustwording te worden gecreëerd over deze opgave en de urgentie om hier invulling aan te geven. Er bestaat raadsbreed draagvlak om in ieder geval te voldoen aan de wettelijke opgaves. De standpunten van sommige partijen differentiëren op locatie, omvang van locaties en een eventuele bovenwettelijke ambitie.

- **Sociaal Domein**

De betaalbaarheid en daarmee houdbaarheid van het sociaal domein (met name jeugdzorg) staat onder grote druk. De tijd dat incidentele ombuigingen voldoende financiële ruimte kunnen creëren om de extra lasten op te vangen is voorbij. Er zijn zowel éxtra - bij voorkeur structurele – middelen als fundamentele keuzes nodig. Heb bij het bestuursakkoord nadrukkelijk aandacht voor dit thema en bevestig de bereidheid van alle bestuurspartijen om deze stappen te zetten.

Middelen

Ombuiging

- De gemeente Geldrop-Mierlo is al enkele jaren aan het ombuigen om de begroting sluitend te krijgen. Het ravijnjaar is uitgesteld, maar volgt in deze bestuursperiode alsnog, bij ongewijzigd Rijksbeleid. Er dienen nieuwe ombuigingen te worden getroffen. Daarbij is het laaghangend fruit in de afgelopen jaren geplukt. Fundamentele keuzes zijn nodig. Het is te overwegen om de ontwikkelingen bij het Rijk af te wachten om definitieve (pijnlijke) keuzes te maken, over de uitganspunten dienen wel in het begin van de bestuursperiode afspraken te worden gemaakt. Er lijkt bij de meeste fracties het besef te zijn dat er bepalende financiële beperkingen zijn.

Inkomsten

- De gemeente Geldrop-Mierlo heeft relatief lage lokale lasten. Er is daarmee feitelijk ruimte om de inkomsten te vergroten om aan de grote opgaves te voldoen. De meeste fracties hebben uitgesproken om het verhogen van de lasten als denkbaar te zien, in combinatie met beleidsmatige keuzes die de uitgaven beheersen. De uitlegbaarheid richting de inwoners is hierbij een belangrijke voorwaarde. De motivatie is echter duidelijk: zonder aan de inkomstenknop te draaien gaat het voorzieningenniveau achteruit.

Betrekken inwoners

- Alle fracties geven aan ontevreden zijn te zijn over de mate waarin en wijze waarop inwoners worden betrokken bij de gemeentelijke activiteiten. Hoewel dit beeld in veel (zo niet de meeste) gemeenteraden leeft is het een duidelijk punt van aandacht.
- Op basis van de gesprekken is de conclusie dat alle fracties in de gemeenteraad van Geldrop-Mierlo zich beseffen dat er een verschil bestaat tussen betrokken worden en je zin krijgen en onderschrijven dat niet elke inspreker gelijk kan krijgen.
- Het lijkt zinvol om niet enkel in te zetten op meer inwonersbetrokkenheid, maar ook op meer vroegtijdige duidelijkheid over de mogelijkheden die er zijn voor inwoners om te participeren. Daarbij dient vooraf duidelijk te zijn op welke trede van de participatieladder de betrokkenheid georganiseerd wordt.
- Het is aan te bevelen een verdiepend gesprek te organiseren tussen een afvaardiging van de gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie om dit vraagstuk, dat evident leeft in de gemeenteraad, scherp te stellen. Hierbij dient verder gekeken te worden dan de formele participatiemomenten die in het kader van de Omgevingswet aan de orde zijn. Er zal fundamenteel bekeken moeten worden op welke momenten in de beleidscyclus inwoners (zowel 'leken' als 'experts') beter betrokken kunnen worden. Hierin hebben gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie allen een rol en verantwoordelijkheid. Tevens kan de dienstverlening van de gemeente aan de inwoners hierbij worden betrokken.

Geldrop-Mierlo in de regio

Toename regionale taakuitvoering

- Aangezien steeds meer opgaven niet meer oplosbaar zijn voor individuele gemeenten, zal de regionale samenwerking steeds belangrijker worden. MRE is inmiddels ook een uitvoeringsorganisatie en het is niet ondenkbaar dat er in deze raadsperiode nog meer activiteiten regionaal georganiseerd danwel gefinancierd zullen worden.

Positie in regio

- Geldrop-Mierlo is in inwoneraantal de 4e gemeente in de regio. De gemeente dient een nadrukkelijker plek in te nemen in de bestuurlijke regionale netwerken. Dit vergt bestuurlijk commitment en bestuurlijke capaciteit. Alle gemeenteraadsfracties onderschrijven het belang van meer betrokkenheid bij de regionale samenwerking.

Consistentie in beleid

- Het beleidshuis van de gemeente Geldrop-Mierlo staat stevig en is goed uitgewerkt middels de Visie Geldrop-Mierlo 2044, de 4-jaarlijkse uitvoeringsstrategieën en onderliggende beleidsstukken. Het is consistent en kansrijk om het raadsbreed programma op hoofdlijnen te funderen op het beleidshuis dat al aanwezig is.
- De Visie Geldrop-Mierlo 2044 en daaruit volgende uitvoeringsstrategieën bevatten herkenbare programma's. Overweeg om in het raadsprogramma, het collegeprogramma en de portefeuilleverdeling in het college aan te sluiten op deze programma-indeling.
- Brede welvaart is het primaire toetsingskader van de Visie Geldrop-Mierlo 2044. Toets het bestuursakkoord, het collegeprogramma en raadsvoorstellen nadrukkelijk op brede welvaart. Alle inwoners van Geldrop-Mierlo dienen een stevige plek in de gemeente en samenleving te behouden, ook als de regio onevenredig groeit.

Een realistisch programma

- De maatschappelijke begrenzingen voor de gemeente zijn in decennia niet zo groot geweest. Inwoners zijn steeds kritischer en veeleisend. Er ontstaat in deze raadsperiode een nog grotere schaarste in voorzieningen, woningen, werklocaties, bereikbaarheid en energie-infrastructuur. Er is te weinig personeel in veel sectoren om deze problemen op te kunnen lossen en milieuruimte (o.a. stikstof & Kaderrichtlijn Water) is ook een toenemend knelpunt.
- De begroting van de gemeente komt de komende jaren verder onder druk te staan, er zullen jaren zijn dat de begroting meerjarig niet sluitend is. Er zijn extra ombuigingen nodig in deze raadsperiode. Maak in het raadsbrede akkoord afspraken over de noodzaak om ombuigingen te treffen én over het verhogen van de gemeentelijke lasten.
- Het is niet realistisch om bij het opstellen van het raadsbreed programma ambitieuze nieuwe beleidsambities te formuleren zonder het financieel kader daarbij te betrekken. Het is verstandig om de ambtelijke organisatie een (lichte) uitvoeringstoets uit te laten voeren op het raadsbreed programma op hoofdlijnen. Dit voorkomt dat onrealistische beleidsdoelen worden vastgesteld door de gemeenteraad.
- Tevens kent de gemeentelijke organisatie beperkingen in capaciteit en expertise. Dit is niet bijzonder ten opzichte van vergelijkbare gemeenten, maar wel een beperkende factor in relatie tot de uitvoerbaarheid van een raadsbreed programma.

ADVIES COALITIEVORMING

Coalitevorm

- Een minderheidscoalitie is niet de vorm van coalitiesamenwerking die de voorkeur heeft van de gemeenteraad. Enkel D66 acht een minderheidscoalitie een werkbaar model van samenwerking.
- Een meerderheidscoalitie zorgt – zelfs als het dualisme in toenemende mate wordt toegepast - voor stevigere steun voor het college in de gemeenteraad. Dit is wenselijk met oog op de bestuurlijke stabiliteit in een tijd dat er grote opgaves en er tevens veel beperkingen zijn.

Alle partijen hebben geconcludeerd dat een nipte meerderheid van 14 of 15 zetels niet voldoende is om tot een stabiel bestuur te komen en hebben de wens uitgesproken om tot een bredere coalitie te komen dan 14 of 15 zetels. Dit impliceert dat de coalitie tenminste uit een 4 partijen dient te bestaan.

- Een bredere coalitie met méér dan 4 partijen is voor sommige fracties denkbaar, dit geeft een breed draagvlak voor het te voeren beleid en het college in de gemeenteraad.
- Een aantal partijen hebben aandacht voor het risico dat er bij een coalitie van 5 fracties slechts 2 oppositiefracties overblijven. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat de oppositie-coalitieverhouding in de gemeenteraad juist verscherpt.

Advies coalitie

- GL-PvdA en DPM zijn de fracties die door alle andere fracties zijn genoemd in hun voorkeurscoalities en hebben de bereidheid om samen te werken. GL-PvdA en DPM vormen het motorblok van de nieuwe coalitie:
 - o GL-PvdA is de grootste partij geworden bij de gemeenteraadsverkiezingen;
 - o DPM heeft fors gewonnen in stemmen en heeft er een zetel bijgekregen;
 - o DPM heeft meer dan de helft van de Mierlose stemmen gekregen;
 - o DPM zorgt voor continuïteit in de coalitie, GL-PvdA voor vernieuwing;
- CDA is door bijna alle andere fracties genoemd als coalitiepartij. Het advies is om het CDA (ondanks het verlies van een zetel) vanuit het perspectief van continuïteit te betrekken bij de coalitie. Tevens hebben GL-PvdA en DPM de wens om met het CDA samen te werken.
- Een nipte meerderheid van 14 zetels is niet voldoende is om tot een stabiel bestuur te komen. Dit impliceert dat er tenminste een 4e partij dient te worden toegevoegd aan de coalitie.
- Een viertal fracties (GL-PvdA, Samen, Wij zijn Geldrop-Mierlo/VVD, D66) had de wens om verdere vernieuwing te bewerkstelligen in de samenstelling van de coalitie. In de verkenning is gebleken dat het voor DPM en CDA niet ondenkbaar is om naast GL-PvdA verdere vernieuwing door te voeren in de samenstelling van de coalitie. Voor DPM en CDA heeft dit echter niet de voorkeur vanwege de continuïteit in coalitie en college.
- Het advies is daarom om de bovengenoemde coalitie te verbreden met DGG, als belangrijke vertegenwoordiger van Geldrop en ervaren samenwerkingspartner.

- Met GL-PvdA, DPM, CDA en DGG ontstaat een stevige coalitie van 19 zetels. Een coalitie die bestaat uit partijen die al lange tijd besturen, aangevuld met GL-PvdA dat voor vernieuwing zorgt.
- Ook de andere 3 partijen hebben echter de verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan vernieuwing in samenwerking in de gemeenteraad, tussen gemeenteraad en college en in het college.
- Het opnemen van een 5e partij in de coalitie was voor een aantal fracties denkbaar of zelfs wenselijk. Op inhoud en samenwerking zou D66 daarvoor de aangewezen fractie zijn geweest. D66 heeft echter aangegeven deze rol niet te willen vervullen. Dit met de argumentatie dat 21 zetels een te ruime meerderheid vormt en met een 5e partij in de coalitie de oppositie smal wordt.
- In de coalitie van GL-PvdA, DPM, CDA en DGG is niet elke fractie nodig voor een meerderheid. Dit heeft aan de ene kant het risico in zich dat een van de partijen doorgaans het vierde wiel aan de wagen is. De inschatting is echter dat de wetenschap dat elke fractie misbaar is, juist voor meer balans kan zorgen en voorkomt dat een partij dominant is in de coalitie.

ADVIES COLLEGEVORMING

Collegiaal bestuur

- Het College van B&W is een collegiaal bestuur en zo sterk als de samenwerking binnen het college. Over het vormen van een collegiaal bestuur wordende volgende aanbevelingen gedaan:
 - o betrek bij de portefeuilleverdeling en de invulling van de wethoudersposten het perspectief van collegiale samenwerking in het college;
 - o binnen een college is rolvastheid i.r.t. de eigen portefeuille belangrijk om elk collegelid een gelijkwaardig onderdeel van het team te laten zijn. Het is echter ook een kracht als een team – op verzoek – een teamlid ondersteuning biedt in de portefeuille;
 - o de samenwerkingscultuur in het college is essentieel. Er dient een omgeving te worden gecreëerd waarin collegeleden kritisch op elkaar kunnen zijn en als team functioneren;
 - o begin direct bij de start van het college met een samenwerkingsproces onder leiding van de burgemeester, met behulp van een externe begeleider;
 - o wethouders zijn bestuurders en dienen te besturen. Dit betekent dat ze geen ambtenaar zijn. Rolvastheid richting de ambtelijke organisatie is van belang. De burgemeester en gemeentesecretaris hebben een belangrijke rol in het bewaken van de rolvastheid van het college richting de organisatie. Onafhankelijk ambtelijk advies is hierin een essentieel punt.

Aantal wethouders

- Het advies is om 5 wethouders te handhaven in de nieuwe bestuursperiode. Bij het merendeel van de fracties bestaat hiervoor draagvlak. Dit advies is ingegeven door de volgende argumenten:
 - o de grote opgaves waar de regio en Geldrop-Mierlo voor staan;
 - o de wens om een grotere bestuurlijke rol in de regio te vervullen;
 - o de noodzaak om inwoners vaker te betrekken (vergt tijdsinvestering);
 - o de brede wens om tot vernieuwing in het college van B&W te komen.

De ervaringen uit het verleden over de noodzaak van een 5e wethouder geven niet noodzakelijkerwijs een goed beeld van de meerwaarde die een 5e wethouder in de toekomst wel degelijk kan hebben.

Selectie wethouders

- Er is breed draagvlak voor dat er 4 wethouders door de volgende fracties worden voorgedragen:
 - o GL-PvdA
 - o DPM
 - o DGG
 - o CDA
- In de voordracht voor de 5e wethouder zijn er twee opties die tot de mogelijkheden behoren:
 - o De 5e wethouder wordt door de GL-PvdA-fractie geleverd omdat dit de grootste partij is en GL-PvdA de bijzondere verantwoordelijkheid voelt om vernieuwing door te voeren (wens van GL-PvdA).
 - o De 5e wethouder wordt door de gemeenteraad als geheel geselecteerd. Op deze wijze wordt er een breder draagvlak in de gehele gemeenteraad gecreëerd voor het College.

- Het is afhankelijk van de samenstelling van de rest van het college een aanbeveling om:
 - o voor de 5e wethouder een persoon te vinden met bestuurlijke ervaring (al dan niet in politieke context), eventueel afkomstig van buiten de gemeente;
 - o voor de 5e wethouder een persoon te vinden met specifieke competenties, die nadrukkelijk een positie heeft in de gemeenschap.
- Het is de verwachting dat 2 zittende wethouders terugkeren in het college.
- Voor de meerderheid van de fracties staat de kwaliteit van de wethouders-kandidaten voorop en is het benoemen van een wethouder die niet in de gemeente Geldrop-Mierlo woont geen bezwaar. Het is echter wel voorwaardelijk dat er in het college tenminste de helft van de wethouders woonachtig is in de gemeente, om de lokale binding te borgen.
- Geef als gemeenteraad (danwel coalitie) aan wethouders-kandidaten die niet in Geldrop-Mierlo wonen of gaan wonen duidelijkheid voor 4 jaar als het om ontheffing van het woonplaatsvereiste gaat. Dit kan door hier afspraken over te maken in het raadsprogramma of coalitieprogramma.

Portefeuilleverdeling

- Elke bestuurder dient een betekenisvolle portefeuille te krijgen, die in omvang en bestuurlijke zwaarte gelijk is.
- Het is aan te bevelen om de wethouders die terugkeren in het College van B&W te handhaven op tenminste deels dezelfde portefeuille. Na 4 jaar is een bestuurder ingewerkt en dit geeft stabiliteit. Dit geldt ook voor de portefeuilles van de burgemeester.
- Geldrop-Mierlo kent een sterke traditie van wethouders die nauw verbonden zijn aan hun dorp (Geldrop of Mierlo). Wethouders zijn nadrukkelijk wethouder voor de hele gemeente. Deze notie dient in de nieuwe bestuursperiode nadrukkelijker te worden gehanteerd.

ADVIES PROGRAMMA

Raadsprogramma

- Alle fracties spreken uit de wens te hebben om bij te dragen aan een inhoudelijk programma voor de raadsperiode 2026-2030.
- Een gezamenlijk raadsprogramma van alle fracties in de gemeenteraad doet optimaal recht aan de verkiezingsuitslag, aangezien de standpunten van alle partijen (en kiezers) worden betrokken in het programma.
- Het gezamenlijk met alle fracties tot stand brengen van een raadsprogramma kan een optimale start van de nieuwe raadsperiode zijn en een goede basis leggen onder betere samenwerking in de gemeenteraad.
- Opstellen akkoord op hoofdlijnen staat los van coalitievorming, maar is ook een onderhandeling. Het vraagt dus om compromisbereidheid bij alle fracties.
- Het raadsprogramma dient op hoofdlijnen te worden geformuleerd. Toch dient het wel betekenisvol te zijn en voldoende inhoud te bevatten om richting te geven aan het college. Het raadsprogramma wordt kaderstellend geformuleerd.
- Het raadsprogramma bevat de punten waarover alle fracties het eens kunnen worden. Op basis van de analyse van de verkiezingsprogramma's van de 7 partijen en de gesprekken is de inschatting dat dit mogelijk is bij veruit de meerderheid van de thema's.
- Er zijn ook onderwerpen waar geen raadsbrede consensus over bestaat. Als het niet lukt om tot een voldoende richtinggevende kaderstelling te komen in het raadsprogramma zullen hiervoor (aanvullende) voorstellen moeten komen die volgens het meerderheidsprincipe door de raad moeten worden vastgesteld.
- Het wordt door sommige fracties ook als waardevol gezien dat er thema's zijn waarop er geen raadsbrede consensus is. Zo blijft er ruimte om in de gemeenteraad eigen standpunten in te nemen en debat te voeren. Dit om partijen herkenbaar te laten zijn voor de kiezer.
- Het advies is om een raadsprogramma op hoofdlijnen met alle fracties tot stand brengen in maximaal 1 maand, onder leiding van een externe formateur.
- Tenslotte dient er een winstwaarschuwing te worden gegeven. Het is waardevol om een poging te wagen om tot een raadsbreed programma te komen. Desalniettemin is er geen garantie dat dit tot resultaat leidt. Indien er niet tot een betekenisvol raadsprogramma kan worden gekomen neemt de coalitie het initiatief om tot een coalitieprogramma te komen.
- Uitwerking van het raadsprogramma vindt plaats door het college in een collegeprogramma, binnen de kaders van dit raadsprogramma. Voor punten waar geen raadsbrede consensus over is worden kaders op basis van meerderheidsluiten in de gemeenteraad vastgesteld op basis van een voorstel van het college.

- Het gezamenlijk opstellen van een raadsbreed programma is een basis om tot betere samenwerking in de gemeenteraad te komen. Hier mag het echter niet bij blijven. Het college dient de gemeenteraad de gehele raadsperiode nauw te betrekken bij de uitvoering van het collegeprogramma en bij de totstandkoming van het beleid dat daaruit volgt.

ADVIES SAMENWERKEN

Samenwerking binnen gemeenteraad

- - Alle fracties spreken uit de wens te hebben om de scherpe coalitie-oppositie verhouding in de gemeenteraad te doorbreken. Hiertoe worden de volgende aanbevelingen gegeven:
 - o Er dient vaker onderling debat in de gemeenteraad te worden gevoerd, in plaats van debat tussen enkele raadsfracties en het college.
 - o Alle fracties (ook de coalitiefracties) hebben inbreng tijdens de behandeling van voorstellen in de gemeenteraad.

Samenwerking tussen de gemeenteraad en het college

- Alle fracties én de huidige collegeleden spreken uit de wens te hebben om de positie van de gemeenteraad ten opzichte van het college te versterken. Hiertoe worden de volgende aanbevelingen gegeven:
 - o Startnotities vanuit het college zorgen ervoor dat de gemeenteraad vroegtijdig in het besluitvormingsproces in positie komt.
 - o Ook spreken alle fracties uit dat het zaak is om het dualisme in Geldrop-Mierlo nu daadwerkelijk te gaan hanteren. Dit vergt dat er meer ruimte ontstaat tussen wethouders en hun fracties.
 - o Informele activiteiten voor de gemeenteraad en het college hebben waarde (denk aan het herinvoeren van de borrel na de raadsvergadering in een café)
- De wijze waarop er wordt samengewerkt kan het beste aan het begin van de periode worden besproken en vastgelegd door de gemeenteraad. Hiertoe kan er in het raadsbrede akkoord een samenwerkingsparagraaf worden opgenomen. Afspraken worden niet in een sluitende regeltjeslijst vastgelegd, maar wel in een aantal gedeelde waarden bij die samenwerking. Denk daarbij aan: ben als coalitie aanspreekbaar in het debat in de gemeenteraad, voer eerst het gesprek met elkaar voordat je dat op social media doet en speel niet op de persoon.
- Er kan hiertoe in het vervolgproces van de formatie een sessie omtrent de onderlinge samenwerking worden georganiseerd. De burgemeester heeft als voorzitter van de gemeenteraad een nadrukkelijke rol bij het gesprek over de samenwerking in de gemeenteraad en de totstandkoming van de samenwerkingsparagraaf.

Samenwerking tussen de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie

- Het is wenselijk om ook stappen te zetten in het versterken van de samenwerking tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie. Hiertoe worden de volgende aanbevelingen gegeven:
 - o De gemeentesecretaris kan de gemeenteraad enkele malen per jaar informeren over de organisatieontwikkeling. Zo ontstaat er bij de gemeenteraad meer inzicht en begrip in de situatie van de ambtelijke organisatie.
 - o Gemeenteraadsfracties kunnen vaker informeel in overleg met de ambtelijke organisatie om voorstellen beter te kunnen doorgronden.
 - o Beeldvorming moet meer zijn dan informatievoorziening vanuit ambtelijke organisatie.

- o Vanuit de gemeenteraad wordt voornamelijk opgemerkt dat de wijze waarop inwoners betrokken worden door de gemeente en dienstverlening aan inwoners aandacht vergt. Er dient gezamenlijke verdieping met ambtelijke organisatie en gemeenteraad op deze thema's te worden georganiseerd.
- o De gemeenteraad dient de notie ter harte te nemen dat Geldrop-Mierlo weliswaar geen hele kleine gemeente is en samenwerkt in Dienst Dommelvallei, maar dat de kwaliteit en omvang van de organisatie wel die van een gemeente met 40.000 inwoners is. Verwachtingen richting de ambtelijke organisatie moeten wel redelijk zijn.

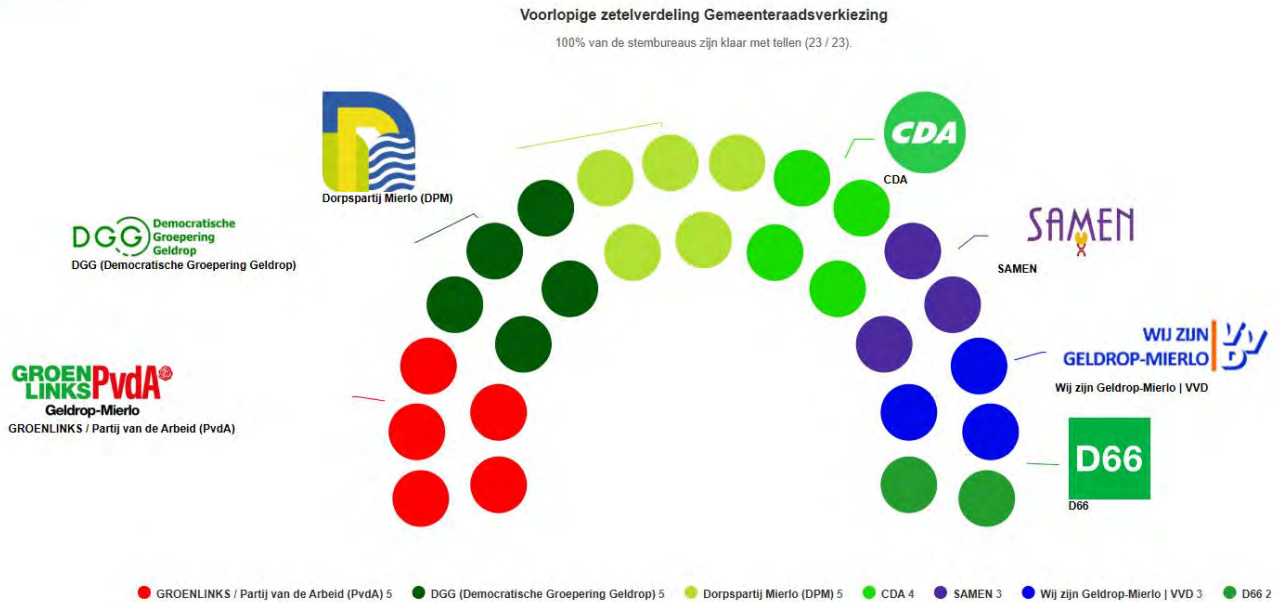
ADVIES VERVOLGPCOCES

- Het is voor alle fracties wenselijk (er heerst een positief ongeduld in de gemeenteraad om aan de slag te gaan) en noodzakelijk (de opgaves zijn groot) om gezwind tot een nieuw gemeentebestuur te komen.
- Het advies is om een of meerdere externe formateur(s) aan te stellen die in een periode van maximaal 1 maand:
 - o **A)** Een meerderheidscoalitie tot stand brengt van GL-PvdA, DPM, DGG en CDA met een openbaar afsprakenkader over de volgende punten van samenwerking in de coalitie:
 - een bestuursopdracht aan het college waarin inhoudelijke kaderstelling is opgenomen op de thema's waarop er geen raadsbrede overeenstemming kan worden bereikt;
 - de samenstelling van het college incl. het aantal wethouders, portefeuilles en kandidaten;
 - een missie-statement van het college, waarin in ieder geval is opgenomen:
 - de wijze waarop het college zich wil verhouden tot de inwoners en bedrijven in Geldrop-Mierlo;
 - de wijze waarop het college zich wil verhouden tot alle fracties in de gemeenteraad;
 - de wijze waarop het college de lokale democratie en pluriformiteit zal dienen;
 - o **B)** Met alle fracties werkt aan een raadsbreed programma op hoofdlijnen dat gedragen wordt door alle fracties in de gemeenteraad.
 - Het betreft een raadsbreed programma van de hele gemeenteraad, nadrukkelijk geen coalitieakkoord.
 - Het raadsbreed programma wordt geformuleerd als kaderstellend document waarbinnen de college de ruimte heeft om bestuurlijke keuzes te maken.
 - In het proces om te komen tot een raadsbreed programma op hoofdlijnen wordt compromisbereidheid van alle fracties verwacht; alleen dan zal een raadsbreed programma voldoende diepgang hebben om daadwerkelijk richting te geven aan bestuurlijke keuzes die de komende periode gemaakt moeten worden.
 - Dit kan bereikt worden door te werken met een proces van iteratieve kaderstelling, waarbij partijen stapsgewijs randvoorwaarden formuleren en aanscherpen om zo te komen tot een maximaal haalbaar bestuursakkoord. In de bijlage is een visuele weergave van dit proces opgenomen.
- Naast een inhoudelijk deel bevat een het raadsbreed programma ook een culturele paragraaf. Hierin beschrijft de raad haar rolopvatting, de normen en waarden die daar bij horen en het gedrag wat hier uiting aan geeft.
- Laat de uitwerking van het raadsbreed programma op hoofdlijnen in een collegeprogramma over aan het college en de organisatie. De gemeenteraad stelt voorafgaand aan de begrotingsbehandeling voor 2027 het collegeprogramma incl. Financiële doorvertaling vast, als uitwerking van het bestuursakkoord op hoofdlijnen.

Bijlagen

Verkiezingsuitslag

Toon tabel

Gesprekssamenvattingen

Zie bijlagen

Bijlage: iteratieve kaderstelling bij een raadsbreed bestuursakkoord

